

Nová agenda EU a USA pro globální změnu

Informační podklad ke společnému sdělení Nová agenda EU a USA pro globální změnu

Podklad k dokumentu Rady č. 13701/20
březen 2021
zpracoval: Martin Kuta

Obsah:

- Hodnocení z hlediska principu subsidiarity: 3
- Odůvodnění a předmět: 3
- Obsah a dopad:..... 4
- Stanovisko vlády ČR: 6
- Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:..... 6
- Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR: 6

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: DOKUMENTY EU
Název: Nová agenda EU a USA pro globální změnu Zpracoval: Kuta, M. Číslo: Podklad k dokumentu č. 13701/20 Datum: březen 2020	Typ řady: interní První vydání řady: říjen 2004 Frekvence vydání řady: nepravidelná Zaměření: Informační podklady k dokumentům EU projednávaným VEZ
Klíčová slova: USA; globální; partnerství	Jazyk: CZ Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

SDĚLENÍ

Společné sdělení Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě - Nová agenda EU a USA pro globální změnu

JOIN(2020) 22 v konečném znění, kód Rady 13701/20

- **Právní základ:**

Dokument informační povahy.

- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**

11. 12. 2020

- **Procedura:**

Není projednáváno legislativním postupem, jedná se o dokument nelegislativní povahy, který nepodléhá schválení v Radě a Evropském parlamentu. Procedura je ukončena jeho přijetím a předložením těmto institucím.

- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**

Datované dnem 20. ledna 2021, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 26. ledna 2021 prostřednictvím systému ISAP.

- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**

Hodnocení z hlediska principu subsidiarity se neuplatní, jedná se o dokument informační povahy.

- **Odůvodnění a předmět:**

V návaznosti na výsledek prezidentských voleb v USA předkládá Evropská komise a vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku návrh [nové transatlantické agendy](#) s cílem podpořit spolupráci EU a Spojených států při řešení současných globálních výzev a problémů. Agenda je založena na společných hodnotách, zájmech a celosvětovém vlivu obou stran. Zaměřuje se na čtyři oblasti, v jejichž rámci určuje první kroky budoucích společných akcí: spolupráce pro zdravější svět – covid-19 a doba po pandemii; spolupráce na ochraně planety a prosperity; spolupráce v oblasti technologií, obchodu a norem; spolupráce na vytvoření bezpečnějšího, blahobytnějšího a demokratičtějšího světa. Sdělení stanovuje pozice EU v těchto oblastech a také návrhy, které Unie bude na jednání s americkou stranou prosazovat. Tyto návrhy mají zajistit partnerství a potenciálně se uplatňovat celosvětově.

Společné sdělení Evropské komise a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku se věnuje nastolení nové agendy vzájemných vztahů mezi Evropou a Spojenými státy americkými (USA). Blízkost obou stran má více aspektů; nejedná se pouze o geografický rozměr. Obě strany pojí společná historie, společné hodnoty a zájmy. Vedle toho jsou obě strany jedněmi z technologických a ekonomických center současného světa a mají navíc schopnosti (a ambici) ovlivňovat podobu dalších etap globalizace.

Předkládaným sdělením reaguje Evropská komise a vysoký představitel na současnou situaci a vycházejí z ní – po období divergentního vývoje obou stran totiž nastupuje politická reprezentace (především zvolení nového amerického prezidenta Joe Bidena), která má podobné smýšlení o současných výzvách a chce na vnitrostátní i mezinárodní úrovni nastolit obdobnou agendu. Vedle tohoto pomyslného politického sblížení je pozitivně hodnocena také silnější (asertivnější) pozice

EU,¹ která je založena na budování její strategické autonomie v globálním prostředí. Do současné situace se též zahrnuje nutnost re-definování světa po pandemii SARS-CoV-2. Společné partnerství EU a USA by mělo být doplněno též vytvořením globální aliance obdobně smýšlejících partnerů.

Navržené partnerství stojí na třech zásadách:

- **Posílená mnohostranná opatření a instituce:** partnerství by mělo být otevřené a vstřícné vůči partnerům, kteří mají shodný záběr priorit a hodnot; z toho plyne celosvětová robustnost takové spolupráce a možnost prosadit globální veřejné statky;
- **Společné zájmy a společná síla:** EU a USA by měly spolupracovat v oblastech společného zájmu a využít společnou sílu, která je efektivnější, k dosažení kýžených cílů a strategických priorit;
- **Společné hodnoty:** partnerství musí respektovat spravedlnost, otevřenost a hospodářskou soutěž i v případech, kdy panují dvoustranné rozdíly.

- **Obsah a dopad:**

Společné sdělení nastoluje témata ve čtyřech oblastech.

Spolupráce pro zdravější svět

První oblastí spolupráce transatlantického partnerství je spolupráce pro zdravější svět. Ta má v podstatě dvě vzájemně propojené úrovně. Tou první úrovní je spolupráce obou stran pro zvládnutí současné situace. EU vyzývá USA, aby se připojily k vývoji a spravedlivé distribuci testů, léků a očkovacích látek na covid-19, kterou EU provádí prostřednictvím nástroje [Akcelerátor přístupu k nástrojům proti COVID-19 \(ACT-A\)](#), a rovněž celosvětové distribuci očkovacích látek pro země s nízkým a středním příjmem prostřednictvím nástroje [COVAX](#) (vakcinační pilíř akcelérátoru, který iniciovala Světová zdravotnická organizace ve spolupráci s partnery). Spolupráce rovněž zahrnuje i podporu logistiky zdravotnického materiálu a celosvětového obchodu s ním.

Vedle řešení aktuálních výzev ukázala pandemie na možnosti posilování spolupráce do budoucna, a to v oblastech prevence, připravenosti (výměna údajů, včasné varování, vytváření zásob klíčového materiálu) a reakce. Spolupráce se nemá omezit pouze na politickou úroveň, ale má zahrnout také spolupráci, výměnu informací a koordinaci akcí klíčových odpovědných institucí. EU v této oblasti podporuje přípravu mezinárodní metodiky připravenosti a reakce na další pandemie. Spolupráce do budoucna by se měla zaměřit také na posilování mezinárodních organizací odpovědných za zdraví – Světové zdravotnické organizace při její akceschopnosti, nezávislosti, transparentnosti a účinnosti. Tyto body EU bude dále rozvíjet i na úrovni skupiny G20, jejíž nadcházející summit proběhne pod italským předsednictvím v říjnu letošního roku.²

Ochrana planety a prosperity

Druhou oblastí partnerství je ochrana planety a prosperity. Dosažení klimatické neutrality do roku 2050 je novou globální referenční hodnotou, jejíž schválení by mělo proběhnout na následující

¹ Silnější EU je pro USA výhodnější. Během debat o spolupráci mezi oběma stranami je klíčovým argumentem asymetrické postavení ve vztahu k oblasti obrany. Severoatlantická aliance (NATO) je primárním hráčem pro zajištění bezpečnosti prostoru; zároveň ale USA dlouhodobě kritizují, že evropské členové nepřispívají dostatečnými finančními prostředky na budování svých vnitřních kapacit. Tím se vnímaná odpovědnost za akceschopnost NATO přesouvá na stranu USA. To byl i jeden z argumentů minulé americké administrativy Donalda Trumpa. EU na to reagovala zahájením budování vlastní strategické autonomie a iniciativami posilujícími unijní obrannou dimenzi. Ve výsledku tak posilování EU vede k posilování partnerství EU-USA. K tomu viz i rámcová pozice vlády níže.

² Priorities. G20.org [online], Dostupné z: <https://www.g20.org/italian-g20-presidency/priorities.html>.

konferenci OSN o změně klimatu v Glasgow v listopadu letošního roku.³ Dosažení uhlíkové neutrality vede přes posilování celosvětového obchodu a trhu s emisemi (spravedlivé stanovení ceny a zdanění). EU prosazuje [uhlíkové vyrovnání na hranicích](#) (zpoplatnění uhlíkové stopy) a bude prosazovat celosvětovou aplikaci tohoto modelu. Transformace celosvětového hospodářství na ekologické, uhlíkově neutrální, bude vyžadovat zajištění dostatečných finančních prostředků. Podpora „zelených“ financí a regulačního rámce je z pohledu EU klíčová; EU a USA navíc díky své dominanci ve finanční oblasti mohou stanovit celosvětově používaný regulační rámec a motivovat soukromý sektor, aby své investice prováděl prostřednictvím garantovaných zelených investic. Zelené investice směřují do ekologických technologií a spolupráce EU a USA by měla vést k vytvoření aliance sdružující jejich výrobce. Kromě právního a regulativního rámce pro transformaci k zelené ekonomice a zeleným investicím je rovněž klíčová spolupráce v důslednější ochraně životního prostředí (zachování biologické rozmanitosti, ochrana světového oceánu, zabránění odlesňování). EU a USA rovněž musí i nadále spolupracovat při podpoře (a financování) opatření v oblasti klimatu v rozvojovém světě.

Spolupráce v oblasti technologií, obchodu a norem

EU a USA představují přibližně třetinu světového obchodu, a tudíž normy zde uplatňované jsou často celosvětové. Z toho důvodu je třeba definovat společnou technologickou agendu EU-USA. Technologická správa má zahrnovat aliance výrobců technologií a diskuzi o regulativním rámci jejich výroby a použití. Spolupráce by se měla dotýkat technologií, které tvoří kritickou infrastrukturu (komunikační sítě 5G a 6G), a přispívají tak ke kybernetické bezpečnosti; u těchto technologií je třeba vést dialog s výrobcí s cílem zajistit bezpečnost dodavatelských řetězců. Kromě kritické infrastruktury bude EU iniciovat zahájení dohody o umělé inteligenci.

Správa dat a jejich sdílení představuje oblast, která má přímý dopad na hodnotový rámec společností a demokracii. Debata o odpovědnosti on-line platform a pravidlech na digitálních trzích (spravedlivé zdanění v digitální ekonomice) by se proto měla dostat též na program jednání partnerství. Dále je důležitá debata o kritických technologiích, ochraně a prověřování investic, právu duševního vlastnictví a kontrole vývozu a převodů technologií.

Obchod mezi oběma stranami i celosvětově by měl být založený na zásadách otevřenosti a spravedlnosti. Klíčem k tomu je reforma Světové obchodní organizace a spolupráce v oblasti stanovení odpovídající regulace a souvisejících norem.

EU za těmito účely navrhuje zřídit společnou Radu EU-USA pro obchod a technologie, v jejímž rámci budou otázky diskutovány a precizovány.

Spolupráce na vytvoření bezpečnějšího, bohatšího a demokratičtějšího světa

Poslední oblastí je spolupráce směřující ke globálnímu dobrému vládnutí, bohatství a bezpečí.

Spolupráce pro šíření demokratického vládnutí celosvětově je jedním z bodů politické agendy. EU se zapojí do summitu o demokracii, který inicioval prezident Biden.⁴ Cílem v této oblasti spolupráce je dodržování a podpora lidských práv, boj proti korupci v rozhodování a vzrůstajícím nedemokratickým tendencím a autoritářství. Cílená a soustředěná spolupráce, která by byla atraktivní pro další partnery, by měla vést k tomu, že se z takto prosazovaných témat stane páteř

³ UN Climate Change Conference of the Parties (COP26) . UKCOP26.org [online] [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://ukcop26.org/>.

⁴ Crowley, Michael. As Biden Plans Global Democracy Summit, Skeptics Say: Heal Thyself First. NYTimes.com [online], Jan. 31, 2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/01/31/us/politics/biden-democracy-summit.html>.

této agendy celosvětově. Udržitelný rozvoj a růst bohatství by měly přispět k celosvětovému oživení po pandemii.

Obě strany rovněž budou spolupracovat na regionální úrovni a v souvislosti s geopolitickými výzvami současného světa.

Oblast bezpečnosti a obrany je dlouhodobým tématem a diskuze o něm se vede i na úrovni NATO. Již v minulosti se vedly konzultace o sdílení zátěže a financování obrany. Posílením strategické autonomie EU dojde k vyrovnání zátěže za společný závazek transatlantické a mezinárodní bezpečnosti. EU proto navrhuje zahájení strukturovaného dialogu o bezpečnosti a obraně, v rámci něhož by byly projednány různé přístupy ke komplexní bezpečnosti, strategické vize, nové iniciativy, nástroje na řešení krizí, výměny informací a možnosti mezinárodního režimu kontroly zbraní a odzbrojování.

- **Stanovisko vlády ČR:**

Ve své rámcové pozici ze dne 20. 1. 2021 vláda ČR podporuje posílení dialogu a spolupráce EU-USA. EU má dle pozice nastolit ambiciózní, avšak stále realistickou agendu (některé politiky se i se změnou politické reprezentace nezmění; pouze se změní její přístup k nim či k případné diskuzi o nich). Vláda podporuje strategickou autonomii EU (Evropy) s tím argumentem, že pouze tak lze vytvořit vyrovnané a funkční partnerství se všemi náležitostmi – oboustranný respekt, spolupráce a podpora. Tím lze rovněž podpořit transatlantické partnerství.

Vláda ve své pozici rovněž podporuje dílčí opatření, která jsou obsažena ve sdělení.

- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**

Společné sdělení bude projednáno ve výboru pro zahraniční věci Evropského parlamentu (AFET).

Již 3. 12. 2020 ale proběhlo [veřejné slyšení AFET k danému tématu](#). Na něm členové výboru vyjádřili podporu představované iniciativě a šíři oblastí, které pokrývá. Poslanci dále zdůraznili roli Evropského parlamentu při jejím naplňování (širší podpora, dohled nad jejím zaváděním, přímé zapojení a diskuze s protějšky). V prohlášení ze slyšení poslanci uvítali společné sdělení.

- **Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR:**

Výbor pro evropské záležitosti PS PČR projednal dokument dne 17. 3. 2021 a usnesením č. 437 přijal tyto závěry:

Výbor pro evropské záležitosti

b e r e n a v ě d o m í společné sdělení Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě – Nová agenda EU a USA pro globální změnu /kód Rady 13701/20, JOIN(2020) 22 v konečném znění/ a rámcovou pozici vlády k němu.